

EDUSKUNTAVAALI- OHJELMA

 DEMARINUORET

Tulevan vaalikauden on oltava ihmisten aikaa. Tekoja ihmiseltä toiselle, halua pitää ihan jokainen mukana. Siihen ei vaadita ylisuuria tai katteettomia lupauksia, vaan takuu aivan tavallisesta, hyvästä ja kestävästä arjesta.

Maailma on tänään monella mittarilla parempi kuin se on koskaan ennen ollut. Samaan aikaan tiedämme, että edessä on suuria haasteita. Luontokato ja ilmastonmuutos uhkaavat koko ihmiskunnan tulevaisuutta. Uutisotsikot muistuttavat valtavasta mielenterveyskriisistä, koulutustason laskusta, työttömyydestä ja osattomuudesta.

Me emme kuitenkaan pelkää tarttua vaikeisiin asioihin. Olemme tottuneet kantamaan vastuuta Suomesta ja maailmasta, yhteisestä planeetasta ja sen tulevaisuudesta.

Vain yhtenäinen ja kaikista välittävä Suomi voi olla myös turvallinen Suomi ja vain yhdenvertainen Suomi voi olla myös oikeudenmukainen Suomi.

Tulevan vaalikauden on oltava ihmisten aikaa. Tekoja ihmiseltä toiselle, halua pitää ihan jokainen mukana. Siihen ei vaadita ylisuuria tai katteettomia lupauksia, vaan takuu aivan tavallisesta, hyvästä ja kestävästä arjesta.

- Suomi on vuonna 2030 hiilineutraali, luontokadon pysäyttänyt kiertotalousyhteiskunta
- ihmisoikeudet tai eriarvoisuuden vähentäminen eivät ole poliittista kauppatavaraa
  - talouspolitiikassa huomioidaan myös ekologinen ja sosiaalinen kestävyys
  - koulutuksesta ei leikata – päinvastoin, osaamiseen satsataan pitkäjänteisesti
- kestävä työelämää rakennetaan mm. kitkemällä työmarkkinarikollisuus ja vahvistamalla vastentahtoisesti osa-aikatyötä tekevien oikeuksia
  - tehoton sosiaaliturvajärjestelmä uudistetaan Yleisturvaksi

Suomi on yksi harvoista maista, jossa koulutusresurssien määrä on laskenut viimeisen vuosikymmen aikana. Marinin hallitus on pyrkinyt taittamaan kehityskulkua, mutta työtä on yhä tehtävänä. Nuorten on voitava luottaa, että osaaminen kantaa. Koulu- ja opinpolun on tarjottava eväät elämään, sekä mahdollisuuksia vaihtaa suuntaa ja uudelleen kouluttautua matkan varrella.

- Kurotaan umpeen erot lasten ja nuorten oppimistuloksissa. Panostetaan perustaitojen opetukseen ja pidetään kiinni maltillisista luokkakoista.
- Nostetaan koulutuksen perusrahoituksen tasoa ja lopetetaan tehoton "hankehumppa".
- Turvataan jokaiselle tosiasiallisesti riittävä erityis- ja tukiopeutus tarvittaessa.
- Varmistetaan amisopiskelijoille tosiasiallinen oikeus laadukkaaseen työssä tapahtuvaan oppimiseen ja läsnä olevaan osaavaan työpaikkaohjaajaan.
- Panostetaan nuorisotakuun toteutumiseen ja Ohjaamojen toimintaan.
- Edetään kohti aidosti maksutonta koulutusta. Luovutaan palkattomista harjoitteluista sekä EU- ja ETA-alueen ulkopuolisten opiskelijoiden lukukausimaksuista.
- Nostetaan opintotuen tasoa ja poistetaan sen lainapainotteisuus siirtymällä Yleisturvaan.
- Korkeasti koulutettujen määrää kasvatetaan huomioiden samalla, että korkea osaaminen on muutakin kuin yksin korkeakoulututkinto.
- Uudistetaan korkeakoulujen opiskelijavalintaa ja luovutaan ensikertalaiskiintiöistä. Vahvistetaan ammattiin opiskelevien jatko-opintovalmiuksia mm. valinnaisilla kursseilla.
- Vähennetään korkeakoulujen rahoitusmallin tulosorientaatiota. Keskitytään valmistuvien opiskelijoiden määrän sijaan vahvemmin tutkintojen laatuun ja aitoon oppimiseen.
- Oppilaitoksia ja korkeakouluja kannustetaan hyödyntämään etä- ja monimuoto-opetusta, kuitenkin opetuksen laatu, opiskelijoiden hyvinvointi ja lähiopetuksen tarve huomioiden. Joustava opintotarjonta palvelee erilaisten oppijoiden lisäksi myös työelämän tarpeita.
- Edistetään osaavan työvoiman saatavuutta mm. lisäämällä oppisopimuskoulutusta, helpottamalla työttömyysturvalla opiskelua ja poistamalla omaehtoisen opiskelun tarveharkinta.

Hyvinvointi- ja päihdepolitiikka on päivitettävä tähän päivään. Ennaltaehkäisy ja varhainen tuki ovat aina fiksiin ja vastuullisin tapa toimia. Parempien palveluiden rinnalla on siksi huolehdittava, että yhteiskunnan rakenteet eivät uuvuta, terapiasta ei tule edellytys arjessa pärjäämiselle ja rangaistuksen pelko ei estä avun hakemista.

- Taataan apu mielenterveyden haasteisiin viikossa, myös ilman lähetettä.
- Turvataan psykososiaalisten hoitojen ja lyhytpsykoterapioiden sekä kynnyksettömän tuen saatavuus. Tehdään psykoterapeuttien koulutuksesta maksutonta.
- Sitoudutaan parlamentaariseen ohjelmaan sote-alan työntekijäpulan ratkaisemiseksi.

- Päihdepolitiikan on perustuttava tieteeseen ja tutkimukseen. Dekriminalisoidaan kannabiksen käyttö ja hallussapito. Selvitetään muiden huumausaineiden hallussapito- ja käyttörikosten rangaistusasteikon sekä hoitoonohjauksen uudistamista. Otetaan käyttöön valvotut huumeiden käyttötilat.
- Estetään pikavippien suoramarkkinointi, lasketaan kuluttajaluottojen korkokattoa ja panostetaan ylivelkaantumisen estämiseen.
- Otetaan apteekit mukaan tulevaisuuden sote-palveluiden kehittämiseen. Uudistetaan apteekkialan kilpailua luopumalla tarveharkinnasta ja vapautetaan reseptivapaiden itsehoitolääkkeiden myynti hallitusti apteekkien ulkopuolelle.

Pohjoismainen hyvinvointivaltio ja reilu sopimusyhteiskunta rakentuu korkean työllisyyden ja hyvinvointia vahvistavan työn varaan. Otetaan työllisyyden uusi askel kohti 85 prosenttia.

- Uudistetaan pirstaleinen ja aikansa elänyt sosiaaliturvajärjestelmä työllisyyttä ja hyvinvointia tukevaksi, vähemmän byrokraattiseksi Yleisturvaksi.
- Otetaan käyttöön anonyymi rekrytointi julkisella sektorilla. Kitketään palkkasyrjintää ja perusteettomia palkkaeroja säätämällä palkka-avoimuudesta lailla.
- Vahvistetaan osa-aikaisten työntekijöiden asemaa siten, että jos osa-aikatyö ei johdu työntekijän toiveesta, on työnantajalla oltava peruste osa-aikaisuuteen.
- Kriminalisoidaan alipalkkaus, annetaan ammattiliitoille itsenäinen kanneoikeus ja korotetaan työehtosopimusrikkomusten enimmäissanktioita.
- Lisätään työ- ja osaamisperäistä maahanmuuttoa sekä panostetaan kotouttamiseen ja maahanmuuttajien osaamisen tunnustamiseen. Karsitaan liiallista byrokratiaa muun muassa säätämällä Suomessa suoritettu korkeakoulututkinto oikeuttamaan automaattisesti pysyvään oleskelulupaan ja siten mahdollistamaan sujuva siirtymä työhön.

Jokaisella yhteisellä eurolla on saatava aikaan mahdollisimman paljon sosiaalista, kulttuurista, ekologista ja taloudellista hyötyä. Kun puhutaan julkisen talouden vakauttamisesta, on pääpainon oltava kestävästä kehityksen mukaisesta kasvusta ja työllisyysasteen nostamisesta.

- Otetaan BKT:n rinnalle käyttöön indikaattori, joka ei perustu luonnonvarojen ylikulutukseen ja huomioi myös eriarvoisuuden ja hyvinvoinnin.
- Tasapainotetaan julkista taloutta ensisijaisesti nostamalla työllisyysastetta, tilkitsemällä veropohjan aukkoja, panostamalla hyvinvointiin, tuottavuuden kasvuun ja TKI-toimintaan.
- Toissijaisesti tasapainoa voidaan tavoitella karsimalla maltillisesti menoja, jotka eivät ole hiilineutraalin hyvinvointivaltion rakentumisen kannalta välttämättömiä.

- Siirretään verotuksen painopiste omistamiseen ja ympäristön kannalta haitalliseen kulutukseen. Tehdään kestävien valintojen tekemisestä taloudellisesti kannattavaa.
- Toteutetaan oikeudenmukaista veropolitiikkaa
  - Selvitetään varallisuusveron käyttöönottoa.
  - Tehostetaan verovälttelyyn ja aggressiiviseen verosuunnitteluun puuttumista.
  - Otetaan käyttöön listaamattomien osinkoverotus ja lähdevero.
  - Karsitaan erilaisten verovähennysten määrää ja yksinkertaistetaan verojärjestelmää.
  - Sitoudutaan kansainvälisesti määriteltyyn yhteisöveron minimitasoon ja edistetään sen toteutumista ulkopolitiikan keinoin.
  - Muokataan pääomaveroa progressiivisemmaksi.
- Edistetään kunnianhimoista yritysvastuusääntelyä sekä kansallisesti että kansainvälisesti.

Luontokato ja ilmastonmuutos uhkaavat koko ihmiskuntaa globaalisti. Luonnonvarojen ylikulutukseen ei yksinkertaisesti ole enää varaa. Se, miten maapallon ja luonnon suojelemiseen käytetyt eurot jaetaan maiden välillä ja sisällä, on vuosikymmenen suurimpia kysymyksiä.

- Pysäytetään luontokato vuoteen 2025 mennessä ja säädetään ilmastolain kaltainen raamilaki luonnonsuojelun turvaamiseksi.
- Osoitetaan vähintään 0,5 prosenttia BKT:stä luonnonsuojeluun ja ennallistamistoiimiin.
- Vahvistetaan maankäyttösektorin hiilinieluja metsissä, soilla ja pelloilla.
- Tarkennetaan ilmastolain sitovuutta ottamalla käyttöön kansallinen hiilibudjetointi.
- Vähennetään erityisesti energiantuotannon, liikenteen ja maankäyttösektorin päästöjä.
- Luovutaan saastuttavista energian- ja lämmöntuotannon muodoista, kuten turpeesta ja polttoöljystä, nopealla aikataululla. Tavoitellaan tuulivoimaa myös Itä-Suomeen.
- Panostetaan kasvipohjaisen ruoantuotantoon ja vähennetään eläintuotannon tukia.
- Investoidaan uusiutuvaan energiaan ja puhtaisiin kotimaisiin energiamuotoihin.
- Otetaan käyttöön ekologisen kompensaation periaate. Saastuttajien on aina vastattava aiheuttamistaan ympäristötuhoista omilla varoillaan.
- Kielletään malminetsintä ja kaivostoiminta suojelualueilla ja saamelaisten kotiseutualueella.
- Vahvistetaan eläinten oikeuksia mm. kieltämällä turkistarhaus ja valmistelemalla sitova suunnitelma eläinkokeista luopumiseksi.

Eri maissa on nähty esimerkkejä siitä, kuinka äänettömiksi tai osattomiksi itsensä kokevat ihmiset ovat nousseet barrikadeille. Eriarvoistumisen ja syrjäytymisen estämiseksi tarvitaan tekoja inhimillisyyden, demokratian, ihmisoikeuksien ja oikeusvaltion puolesta.

- Vahvistetaan oikeusvaltion rakenteita ja taataan oikeuslaitoksen riittävä resursointi.
- Lasketaan äänestysikäraja ja oikeus allekirjoittaa kansalaisaloite 16 ikävuoteen.
- Luodaan kansalaisaloitteen rinnalle kansalaiskysymys.

- Rajataan mahdollisuuksia istua kaikilla kansallisen päätöksenteon kolmella eri tasolla.
- Ratifioidaan YK:n alkuperäiskansasopimus ILO169 ja Pohjoismainen saamelaisopimus.
- Otetaan käyttöön kolmas sukupuoli. Kielletään lääketieteellisesti tarpeettomat intersukupuolisille lapsille tehtävät hormonihoitot ja leikkaukset sekä seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuoli-identiteetin muuttamiseen tähtäävät "eheytyshoidot"
- Kehitetään inhimillistä maahanmuuttopolitiikkaa ja lyhennetään oleskelulupahakemusten käsittelyaikaa. Toimiva ja oikeudenmukainen järjestelmä ehkäisee syrjäytymistä.
- Turvataan oikeus asioida julkisissa palveluissa molemmilla kotimaisilla kielillä.

Yksikään maa ei menesty poteroitumalla. Suomen etu on vahva ja yhtenäinen EU, jossa integraatio on väline yhteisen paremman aikaan saamiseen. Vahvan ja aktiivisen EU-vaikuttamisen lisäksi Suomen on määritettävä oma paikkansa Natossa, ylläpidettävä ja kehitettävä muita kumppanuuksiaan sekä panostettava rauhanvälittämiseen.

- Huolehditaan Suomen oman maanpuolustuksen uskottavuudesta ja resursseista.
- Uudistetaan asevelvollisuusjärjestelmä aidosti tasa-arvoiseksi kansalaispalvelukseksi.
- Määritetään kansallinen kriittinen infra ja arvioidaan siihen liittyvät keskeiset muutostarpeet. Huolehditaan, että kriittistä infraa ei anneta muiden valtioiden haltuun.
- Keskeytetään turvallisuuspoliittisesti riskialttiin Itäradan suunnittelu.
- Katkaistaan energiavirrat Venäjältä ja panostetaan Suomen huoltovarmuuteen.
- Vaaditaan Euroopan unionin jäsenmaita vahvistamaan osaltaan koko unionin huoltovarmuutta, erityisesti ruoka- ja energiaomavaraisuuden saralla.
- Edistetään Euroopan unionin siirtymistä määräenemmistö päätöksentekoon.
- Kehitetään EU:n strategista autonomiaa laaja-alaisesti kokonaisvaltaisen resilienssin suuntaan. Huomioidaan pitkäjänteinen kriisinhallinnan näkökulma.
- Panostetaan EU:ssa ilmasto-, ympäristö- ja energiapolitiikkaan sekä TKI-toiminnan edistämiseen. Vaikutetaan EU:n laajuisten hiilitullien käyttöönoton puolesta.
- Tiivistetään Pohjoismaiden välistä yhteistyötä. Asetetaan Itämeren ja arktisen alueen suojeleminen Suomen ja lähialueen valtioiden painopisteeksi.
- Vaaditaan NATO:n ja EU:n aktiivista vuoropuhelua arktisesta politiikasta etenkin turvallisuus-, ilmasto- ja vähemmistöpolitiikan alueilla.
- Edistetään keskustelua Kiina-politiikasta Natossa ja EU:ssa. Turvallisuustilanne Etelä-Kiinan merellä, ja etenkin Taiwanin tilanne sekä Kiinan kasvava rooli Afrikassa haastavat strategista vakautta maailmanlaajuisesti.